

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.06- 05.01/6/184.00.1/Б/ВК2.7- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету гірничої
справи, природокористування та
будівництва

«30» серпня 2023 р.

протокол № 07

Голова Вченої ради

Володимир КОТЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МАРКШЕЙДЕРСЬКІ РОБОТИ ПРИ БУДІВНИЦТВІ ШАХТ»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 184 «Гірництво»
освітньо-професійна програма «Гірництво»
факультет гірничої справи, природокористування та будівництва
кафедра маркшейдерії

Схвалено на засіданні кафедри
маркшейдерії

«28» серпня 2023 р. протокол № 7

В.о. завідувача кафедри

Володимир ШЛАПАК

Гарант освітньо-професійної програми

Володимир КОТЕНКО

Розробник: к.т.н., доцент кафедри маркшейдерії, ЛЕВИЦЬКИЙ Володимир

Житомир
2023 – 2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.06- 05.01/184.00.1/Б/ВК2.7 - 2021
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: 18 «Виробництво та технології»	Вибіркова	
Модулів – <u> 1 </u>	Спеціальність 184 «Гірництво»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – <u> 2 </u>		2021-й	2021-й
Загальна кількість годин - 180		Семестр	
		7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – <u> 4 </u> самостійної роботи студента - <u> 6,64 </u>	Освітній рівень: «бакалавр»	Лекції	
		32 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		___ год.	___ год.
		Лабораторні	
		32 год.	6 год.
		Самостійна робота	
116 год.	170 год.		
Індивідуальні завдання:			
___ год.			
Вид контролю: іспит			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 36 % аудиторних занять, 64 % самостійної та індивідуальної роботи;

для заочної форми навчання – 6 % аудиторних занять, 174 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.06- 05.01/184.00.1/Б/ВК2.7 - 2021
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «МАРКШЕЙДЕРСЬКІ РОБОТИ ПРИ БУДІВНИЦТВІ ШАХТ» є надання майбутнім спеціалістам загального бачення задач маркшейдерської служби при будівництві шахт та прогресивних методів виконання маркшейдерських робіт при будівництві шахт, основаних на застосуванні сучасних приладів та інструментів.

Завданнями вивчення дисципліни є формування професійного уміння (навичок) для виконання виробничих завдань, пов'язаних з маркшейдерськими роботами при будівництві виробничого комплексу на поверхні шахти, робіт при будівництві вертикальних виробок та проведенням гірничих робіт на горизонтах шахт. У результаті вивчення курсу студент повинен **знати:**

- задачі маркшейдерської служби при будівництві шахт;
- інформацію про маркшейдерсько-геодезичні роботи при веденні будівельних робіт на поверхні;
- особливості розбивки інженерних споруд;
- способи та прийоми, що застосовуються при інженерній підготовці будівельної площадки, установці копрів та монтажі гірничо-шахтного обладнання.

✓ Засвоївши програму навчальної дисципліни «Маркшейдерські роботи при будівництві шахт» студенти мають бути здатними вирішувати професійні завдання та володіти наступними професійними **компетентностями:**

- ✓ ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ✓ ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ✓ ЗК8. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ✓ ФК4. Здатність виконувати гірничо-геометричне маркшейдерсько-геодезичне забезпечення технологій видобутку корисних копалин, будівництва гірничих підприємств і підземних споруд, розроблення геолого-маркшейдерської, технічної та обліково-контрольної документації;
- ✓ ФК5. Здатність проектувати складові систем і технологій гірничих підприємств.
- ✓ ФК6. Здатність здійснювати технічне керівництво шахтним та підземним будівництвом, реконструкцією, переоснащенням, введенням в експлуатацію ланок гірничих підприємств.
- ✓ ФК10. Здатність застосовувати спеціалізовані пакети прикладних програм для проектних та експлуатаційних розрахунків.
- ✓ ФК12. Здатність застосовувати математичні моделі під час проектування, оптимізації технологічних процесів гірництва та оцінювати ефективність їх використання за функціональними, технологічними, економічними, антропологічними критеріями.
- ✓ ФК15. Здатність використовувати сучасні прикладні програмні продукти та геоінформаційні системи для автоматизації маркшейдерських робіт та планування гірничих робіт.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.06- 05.01/184.00.1/Б/ВК2.7 - 2021
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 4

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних програмних результатів навчання за спеціальністю 184 «Гірництво» :

Програмні результати навчання:

- ПРН9. Здійснювати гірничо-геометричне маркшейдерсько-геодезичне забезпечення технологій видобутку корисних копалин і будівництва гірничих підприємств і підземних споруд та розробляти геолого-маркшейдерську, технічну та обліково-контрольну документацію
- ПРН12. Здійснювати технічне керівництво будівництвом, реконструкцією, переоснащенням, уведенням в експлуатацію ланок гірничих підприємств та проведенням гірничих робіт.
- ПРН16. Застосовувати сучасні методи діагностики стану елементів ланок гірничих систем та технологій у промислових і лабораторних умовах.
- ПРН17. Застосовувати спеціалізовані пакети прикладних програм під час проектних та експлуатаційних розрахунків параметрів технологічних процесів гірничих підприємств.
- ПРН18. Знати та застосовувати:
- норми безпечного ведення гірничих робіт та правила використання гірничошахтного та електротехнічного устаткування, рудникового та кар'єрного транспорту;
  - вимоги щодо провітрювання та протиаварійного захисту гірничих виробок, додержання пилогазового режиму, виробничої санітарії, охорони праці та довкілля;
  - вимоги та норми щодо ефективного, безпечного та екологічно чистого проведення гірничих робіт, організації діяльності та управління гірничих підприємств;
  - єдині правила безпеки під час виконання підривних робіт.
- ПРН20. Застосовувати математичні моделі для визначення технологічних параметрів і показників гірничих підприємств.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Вступ до дисципліни.

Предмет та зміст дисципліни. Значення дисципліни та її зв'язок з іншими дисциплінами. Основні поняття, терміни і визначення.

Тема 2. Порядок проектування і склад проекту гірничого підприємства.

Характеристика основної проектно-документації будівництва шахт і підземних споруд. Проектно-кошторисна документація. Проект організації будівництва. Гірничий відвод, земельний відвод. Підготовчий період, період спорудження шахтних стволів, період проведення навколоствольних та інших капітальних та підготовчих гірничих виробок.

Тема 3. Розробка проекту і створення планово-висотної основи на промисловому майданчику шахти.

Схема планової основи. Схема прив'язки приміщення до будівельної сітки. Вимоги до підхідних пунктів. Основна схема планового обґрунтування промайданчика шахти. Винос в

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.06- 05.01/184.00.1/Б/ВК2.7 - 2021
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 5

натуру центра і вісей ствола. Розбивка вісі від допоміжної прямої. Розбивка вісей прокладанням допоміжного теодолітного ходу. Приклад відновлення осьових пунктів шахтних стволів. Закріплення вісей ствола.

Тема 4. Маркшейдерські роботи при веденні будівельних робіт на поверхні.

Розбивочні роботи. Вісі споруд. Перенесення в натуру проектної позначки. Побудова лінії проектного нахилу. Способи детальної розбивки положення об'єктів: спосіб створних і куткових засічок, спосіб лінійних засічок, спосіб полярних координат, спосіб прямокутних координат.

Тема 5. Особливості розбивки інженерних споруд.

Способи детальної розбивки положення об'єктів: спосіб створних і куткових засічок, спосіб лінійних засічок, спосіб полярних координат, спосіб прямокутних координат. Розбивка вісей на обновці. Основні вимоги до обносок. Задання висотних позначок в підошві траншеї.

Тема 6. Маркшейдерські роботи при спорудженні копрів та монтажі гірничо-шахтного обладнання.

Конструкції копрів і методи їх спорудження. Стальні укосні копри. Монтаж копра поворотом. Монтаж копра нароцуванням. Залізобетонний копер. Металевий баштовий копер з похилими опорними стойками.

Тема 7. Геометрична схема шахтного підйому.

Елементи геометричної схеми підйому: вісь підйому, центр підйому, вісь симетрії, вісь вала шківів, вісь головного вала підйомної машини, висота підйому і куту відхилення.

Тема 8. Маркшейдерські розбивочні роботи і контрольні вимірювання при встановленні і експлуатації підйомних машин.

Основні принципи розміщення та розбивка прохідницького обладнання. Маркшейдерські роботи при встановленні наземних підйомних машин. Геометричні елементи і параметри багатоканатних підйомних установок. Роботи при монтажі багатоканатних підйомних установок.

Тема 9. Маркшейдерські роботи при спорудженні шахтних стволів.

Зміст робіт. Контрольні вимірювання при спорудженні устя ствола. Контроль встановлення рами-шаблона. Контроль вимірювання при проходці ствола. Прохідницькі виски. Заміри проходки.

Тема 10. Визначення координат центра і напрямків вісей ствола при його реконструкції та заглибленні.

Відновлення вісей ствола в натурі. Визначення центра ствола шляхом трьох висків. Відновлення в натурі вісей ствола шахти.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.06- 05.01/184.00.1/Б/ВК2.7 - 2021
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 6

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
го		л	п	лаб	інд	с.р.		го	л	п	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Вступ до дисципліни.	8	2	-	-	-	6	8	-	-	-	-	8
Тема 2. Порядок проектування і склад проекту гірничого підприємства.	15	3	-	-	-	12	18	1	-	-	-	17
Тема 3. Розробка проекту і створення планово-висотної основи на промисловому майданчику шахти.	23	3	-	8	-	12	24	1	-	4	-	19
Тема 4. Маркшейдерські роботи при веденні будівельних робіт на поверхні.	24	4	-	4	-	16	22	-	-	-	-	22
Тема 5. Особливості розбивки інженерних споруд.	20	4	-	4	-	12	18	-	-	-	-	18
Разом за змістовим модулем 1	90	16	-	16	-	58	90	2	-	4	-	84
Змістовий модуль 2.												
Тема 6. Маркшейдерські роботи при спорудженні копрів та монтажі гірничо-шахтного обладнання.	19	4	-	6	-	9	18	1	-	2	-	15
Тема 7. Геометрична схема шахтного підйому.	14	2	-	-	-	12	20	1	-	-	-	17
Тема 8. Маркшейдерські розбивочні роботи і контрольні вимірювання при встановленні і експлуатації підйомних машин.	15	4	-	-	-	11	16	-	-	-	-	16
Тема 9. Маркшейдерські роботи при спорудженні шахтних стволів.	21	2	-	4	-	15	18	-	-	-	-	18
Тема 10. Визначення координат центра і напрямків вісей ствола при його реконструкції та заглибленні.	21	4	-	6	-	11	18	-	-	-	-	16
Разом за змістовим модулем 2	90	16	-	16	-	58	90	2	-	2	-	86

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.06- 05.01/184.00.1/Б/ВК2.7 - 2021
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 7

ВСЬОГО	180	32	-	32	-	116	180	8	-	8	-	164
---------------	------------	-----------	----------	-----------	----------	------------	------------	----------	----------	----------	----------	------------

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вертикальне планування при будівництві промислового майданчика шахти	5
2	Підрахунок об'ємів земляних робіт при будівництві промислового майданчика шахти	5
3	Визначення координат центра вертикального ствола круглого перерізу	5
4	Закладення осей ствола	4
5	Визначення елементів залягання пласта за даними у вертикальній гірничій виробці	4
6	Розбивка осей ствола навколоствольного двору	5
7	Маркшейдерські роботи при проведенні підготовчих та капітальних гірничих виробок зустрічними вибоями	4
РАЗОМ		32

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.06- 05.01/184.00.1/Б/ВК2.7 - 2021
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 8

6. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів з предмету полягає у вивченні матеріалу, який не входить у лекційний час та лабораторні роботи. Виконується самостійна робота з опорою на графічні матеріали гірничо-видобувних підприємств, методичне та інформаційне забезпечення. Окремою частиною виділені практичні індивідуальні завдання, спрямовані на засвоєння теоретичного матеріалу.

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання наведені в методичних вказівках до виконання лабораторних робіт.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни “Маркшейдерські роботи при будівництві шахт” рекомендується використовувати такі методи і форми контролю:

1. Для контролю засвоєння лекційного матеріалу: письмові модульні контрольні роботи; поточне опитування або тестування; підсумковий усний екзамен.

2. Для контролю і оцінювання лабораторних робіт: практична перевірка і захист кожної лабораторної роботи.

Метод контролю та критерії його оцінювання	Кількість балів
Письмова контрольна робота:	max 15
– повна відповідь на всі запитання	15
– повна відповідь на всі запитання, крім одного, на яке дана часткова відповідь	11-14
– на одне запитання відповідь відсутня	10
– на два запитання відповідь відсутня	7-9
– дана відповідь лише на 1 запитання	4-6
– незадовільні відповіді на всі запитання	0
Лабораторна робота:	max 5
– виконана у повному обсязі без помилок, повна відповідь на запитання при захисті роботи	5
– виконана у повному обсязі без помилок, неповна відповідь на запитання при захисті роботи	4
– виконана у повному обсязі з незначними помилками, повна відповідь на запитання при захисті роботи	3
– виконана у повному обсязі з незначними помилками, неповна відповідь на запитання при захисті роботи	2
– виконана у повному обсязі з незначними помилками, погана відповідь на запитання при захисті роботи	1
– виконана не в повному обсязі, допущені серйозні помилки, незадовільна відповідь на запитання при захисті роботи	0

Примітка. Письмова контрольна робота по теоретичному матеріалу може замінюватись усним опитуванням по даній темі або проходженням тестових завдань

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.06- 05.01/184.00.1/Б/ВК2.7 - 2021
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 9

9. Схема нарахування балів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS		
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

1. Рекомендована література

Основна література

1. Антипенко Г.А, Гаврюк Г.Ф., Назаренко В.А. Маркшейдерські роботи під час будівництва шахт та підземних споруд. Навчальний посібник для вузів. – Дніпропетровськ: НДА України, 1999. – 150 с.
2. Халимендик Ю.М. Маркшейдерські роботи під час будівництва шахт та підземних споруд. - Харків: Видавництво “Торнадо”, 2000. – 240 с.
3. Халимендик Ю.М. Опорний конспект лекцій з дисципліни “Маркшейдерська справа”. Розділ: Маркшейдерські роботи під час будівництва шахт та підземних споруд. Харків, “Торнадо”, 2000. – 240 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.06- 05.01/184.00.1/Б/ВК2.7 - 2021
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 10

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.twirpx.com>
2. Бібліотечно-інформаційний ресурс (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях тощо) бібліотеки ЖДТУ, Житомирської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олега Ольжича (<http://www.lib.zt.ua/>, 10014, м. Житомир, Новий бульвар, (0412) 37-84-33), Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/>, Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3 +380 (44) 525-81-04) та інших бібліотек .
3. Інституційний репозитарій Житомирської політехніки (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій, патенти, комп'ютерні програми, статистичні матеріали, навчальні об'єкти, наукові звіти).